

Czytło 16.
17. haprleje.

Pomhaj Bóh!

Łétnik 31.
1921.

Sy-li spěwał,
Pilnje dželał,
Strowja će
Swójbny statok
A twój swjatok
Zradny je.

Za staw sprócny
Napoj mócný
Lubosé ma;
Bóh pak swěrný
Přez spar-měrný
Čerstwosé da.

Njeh ty spěwaš,
Swěrnje dželaš
Wšědne dny;
Džeń pak swjaty,
Duši daty,
Wotpočń ty.

Z njebjes mana
Njeh éi khmana
Ziwnosé jé;
Ziwa woda,
Kiž Bóh poda,
Wokřew će. F.

Šserbske njedželske łopjeno.

Wudawa šo kóžbu łobotu w Šsmolerjez knižiczišcžeńni w Budyščinje a płaczi šchwórtłětnje 1,50 hr. i portom.

Jubilate.

400łětný dopomnjeński křwjedžeń na Luth-rowe smužite
wustupowanje we Wormku.

Wjalm 119, 41—46.

Ważny džeń dopomnječa ewangelsta zyrkej w tutych dnjach křwjeczi. Dženka je šo 400 łet minęto, šo dr Marcziń Luther přěni křóč štupi pšched křězora a šhžorški kejm we Wormku. Tam běše křězor Šhorla V. jeho žadał, šo by samolwjenje wo křwjach špišach a wučbach dał. Š wšchwodom křězoroweho póbła, kiž mějesche šo ša to štracž, šo šo Lutheraj na pučowanju žaneje křhimdn njeby štafa, běše L ther 3. haprleje na daloš pučž šo podaž, njedžiwajo na motradženje křwjach pšchedelom, kiž šo bi-jachu, šo šo jemu póbđe kóž čěštemu reformatorej Šanej Šukej na zyrkwinei šhromadžišnje w Konštanzu. Lutherowe pučowanje šo dobnječěštemu čž hej runašche. We wjele městach bu křwjedžeńiž pomitanj, hušto předomaišche pšched njekměrnymi křkami luda; še křkami dachu jemu dale czahnuč. W Šisenachu čžkšo šhromadži a na zřkym pučžu křabny křž ženje přjedn šo tola njedašche wot-džeržecž, do Wormka czahnuč. Dužu wo pučžu šhoni, šo bšche křězor wulašnju wojenit, šo maju šo Lutherowe špišy jako wot bamž; šatamane mšchudžom mšchnowčzi pšch podacž a niž wjažu čž šchwěczč oni rošščěruž. Luther šo njeda šamolčž. Wón p šišche: „Šhristus je žiž a ja budu do Wormka pšchitčž, njedžiwajo na mšchitke helšte wroia.“ Šaj, pšchi nowym warnowanju do Wormka pšchitčž a šo do tškeho štraca podacž, wotmolwi: „Šdn by tak wjele čžertow we Wormku był, tak žyhelow na tšchich, dha chž t tola nuts.“ 16. haprleje do Wormka pšchitčž. Wjele luda běšche na dróbach a jeho do jeho hospodn wštewodžiche. Na druh džeń 17. haprleje, po a k m dženka pšched 400 łěami wopłodnju w 4 hodžinach, bu pšched šhžorški kejm wotolany. Dwe hodžiny šo mianšchtej, přjedn hacž křwědžiche pšched wšchofu šhromadžišnju štupicž. Wšched duriemi šteišche wo eišti wšchit, Šuriš Friede-bergt. Šón šlepašche jemu na ramio a dšsche: „Mšchitko mnižako, m džžž šhód, takž ja a někotryžkuli wšchit w nšche

najwótnišchej bitwje nejškmj šchit. Šdnž šy praweho mēnjenja a twojeje wěžy wěšty, dha dži w Božim mjenje a budž štrachny. Bóh čže njebudže wopušchčžicž.“ Šišche ženje njelšche Luther pšched tajkei šhromadžišnju štak. Šhžor běšche pšchitomny, jeho bratr, 6 křwjetchom, 24 wójwodow, 8 markhrabjow, wjažy dnžli 30 biskopow a drubich wullich.

Na praschenje, hacž chže Luther wopšchijecže křwjach křihom wróž wo wšci, pšchewiche wo čžob t pšchemušenju, pšchetož tu šo jedna wo Bože křowo, křchewčžanštu wěru a šbónošč. Šlerad došč po jeho přóštwje čžinjachu. Na drubi džeń mějesche wot-molwjenje dacž. Šchwórtk, 18. haprleje, šako wo'olo 6 hodžin wječor štejšche Luther drubi křóč pšched kejmom. Šicž wot boiwicže a rošchudžazej hodžiny w nim njeběšche. Wjele bóle šnutaš-ownu mēr. Šichewědčenje, šo prawu wěž šastupuje, jemu šmu-žitšch a šhrobčšch dšsche. W dšžch nej nēmifej a šacžanštej rěži wotmolwi na praschenje, hacž chže křwoje křih a špišy, šotrychž wučžy wšchit buchu wot bamž; jako štrachne šabkudžanja šata-mane, wróčšo šacž. Štom p k, napo ninana i křótkm „haj“ abo „ně“ wotmolw čž. Šlědowaze wšchowe wažne křowa dšsche: „Doščž waišcha křězorška mojšchšch a wšchit hnadž jednore wotmolwjenje žida, dha chžu wotmolwjenje bes rohom a šubow dacž takle: nie-budu-li še křwědčženjami křwjateho pšhma abo jašne dopokšma pšchewinjenu, pšchetož ja njewěju bamžej ani žhřwinym šhroma-džšram bamym. doščž šhronuju, šo šu šo hučž šcho molite a kebi napšchecžimo rěčž te — dha šym ja pšchewinjei pšches te wotewru napomni ene křwjate pšhma a mo-e křwědomaje je jate w Božim křowe: wróčowš čž njemóžu a njecham ničžo, doščž pšchecžimo ščedomnu čžiwicž njewěšti a štrachna wěž je.“ Šo dwěmoj, we Wittenbertu čžšchewčžanmaj rošprawomaj i lěa 1521 je šišche te 3 křóte křowa pšchitčž, kiž šteia na wjele pom-niřch, ole kiž dšchja tež křucže hacž we wutrubje křódeho pra-meho ewangelšcho křch ščž na. „Šinal ja njemóžu, tudž ja šteju, Bóh pomhaj mi. Šam n.“

Šo běšche wžna hodžina ša Luthera a ewangelsta zyrkej. Šašnje šo na křwjate pšhma pšchecžimo čžowškim wučžbam a wu-

stajenjam pomôla. S Božeho słowa spósnata wěrnoscź jemu psche wschitko dze. Na Boha je swjatosny a tehodla je swobodny psche- cziwo kóždemu cziłowstemu wěrjenju a hotowy, swoje żywjenje dacz sa bójsku wěrnoscź. Bóh spožecz tež nam, so by jeho słowo we naš žiwe a mōzne byto, so bychmy we wěstej wěrje, w doměrjenju na Boha, hotowi sa spósnatu wěrnoscź tež czerpicź, a we wěrnosczi ewangelijona tak njebojasni wustupili, kaž něhdy Luther we Wormku. Tsi wozne myśle bu, kotrež chzemy hebi na jakožtu našeho test- neho słowa hebi do wutroby sapřiacź, hdyž dženja hebi psched woczi stajimy:

Luther we Wormku psched k hěžorowym
a k hěžorskim hejmom.

1. „Hinaf ja njemōžu!“ to je kwědcenje w Božim słowie jateho kwědomja,
2. „Tu steju ja“, to je wuśnacze teho, kiž je hotowy sa spósnatu wěrnoscź kwědomnja dla czerpicź,
3. „Bóh pomhaj mi, Samjeń!“ to je słowo teho, kiž je modli Bohu samemu swoju wěž porucziť.

I.

Wróczośacź dyrbišće Luther we Wormku, sčtož kěšće hacź dotal pschecziwo wučbam a wustajenjam tehdnšćie zyršije rěčat a pišat. To nježadachu niž jenož jeho njepšcheczelio wot nieho, k temu radžachu tež mnohy pscheczelio. Pscheco sašo sychachu jeho snajmjeńšcha k tajtemu wuśnaczu pohuacź. I kotrymž mohť rozhněwany k hěžor spokojom byč. Ale wón njemōžesće oni hroženjow tyh jennyh dla, oni wabjenjow druhich dla to czińicź, kaž dotho jeho njebychu i Božeho słowa pschecziwědczi. Niž jako by Luther so sa mudrišćeho dzeržat hacź bamžoj a zyršiwne shromadžišny, wo kotrychž běšće hižo w l. 1519 w Lipsku pschi rozhěrowanju se swojimi pschecziwnikami prajiť, so mōža so molicź a bu so moliť, niž jako by wón swoje mējenje sa jenicźe prawe dzeržat. Wjazh hacź juntróc wobkwědczi, tak jara bu praschenja: „Ssy ty jenicźi mudry? Ssu dga wschitzy druha so molili a tajti dothi czož so molili? Raf, hdy by ty so molil a tak wjele ludži do sabudženja samjedť? jemu wutrobu tšch-potazu czińik. Jenož jene dawasće jemu wěstoscź a krutoscź, so kmě, so dyrbi wón jedyn samlutki tež pschecziwo bamžej a zyršiwym shromadžišnam tak wustupicź. to běšće Bože słowo, kajež w swjatyh pišmje psched nim ležesće a kotrehož křtoboscź a krasnosć běšće jemu psches swjateho ducha spodžiwne wotkryta. „Pišane stei“, w tym běšće jeho kwědomnje jate a tehodla wot kóždoho cziłowsteho mējenja swobodny. Raf psalmista w našim testće praji: „ja so spuscheczam na twoje słowo“, tak tež Luther. Wón psche: „Hdyž mam wumrjecź, njebudžesć ty sa mnje stacz a wotmolwicź, ale ja dyrbiu hladacź, so bym ja mojeje wězy wěsty.“ Tajtu wěstoscź pak jenož Bože słowo dawo. Pschetož „Bóh dyrbi we wutrobje rěčecź. Hdyž tón mjelezi, dha je njerěčane.“ Hdyž Boha woprawdže rěčecź křšćimny w jeho słowie, dha saciehnje tajta wěstoscź. „Dha chzu wostajicź czeło a żywjenje a stotyhaž schijow, hdy bych je mēť! Tajta wěstoscź nusije potom tež k swjatosnemu wuśnaczu a k pschecziwjenju pschecziwo kóždej cziłowstej mudrosći, kotraž chze mudrišćha byč, hacź Bože słowo. Dha rěka: „hinaf ja njemōžu“. Swědomnje mi njedawa mjelezič, ale kěžbujcze derje, to we Božim słowie jate kwědomnje. Luther snajesće strach, kiž jemu hrožesće, ale to jeho njesatraschi. So słowie našeho testta: „Ja rěču wot twojich kwědcerjow psched kralami a so njehanibuju, je so dzeržat we Wormku. Wicho druge sadžerjenje by jemu byto sapřecze swojeho njebyšćeho Snjesa a mišchtra, kiž je nad nim tež dopjelniť kľubjenje: „Hdyž woni waš podacź budža, nještarajcze so, tak wo sčto byšće wy rěčele, pschetož w tej kamei sčtundže budže wam date, sčtož wy rěčecź budžecze. Pschetož wy njeisće, kiž rěčicze, ale wašćeho Wótza duch je tón bamy, kiž psches waš rěči“ (Matth. 10, 19, 20).

W prawej hodžinje bu tež Lutherej prawe słowo date. Rafch Snjes, dobry pastyr, běšće i nim. To czińesće jeho tak křóbleho, wješćeho, swobodneho, dobyčesćeho. Saso rjeť wěry steji psched nami. —

Ssy my tajzy smužiczi wuśnawarjo swojeje wěry, rěka pola naš: „Hinaf ja njemōžu“, ja dyrbiu kwědcicź sa mojego Snjesa, hdyž tež strachi nam hroža? Ach, jich wjele je, kiž i bořeczu mjeleza, hdyž rěka: wustup křóble! Hdyž najšwjeczišće so wumrěšchi, hdyž wěra so do kłota stepta, potom tebi pľaczi: sčitaj swoju wěru. Sprawne wuśnacze wumrěwzow wróczo potaže, dawa nam bamym snutšlowny mēr, namaka pschicziwědcze tyh, kiž bu

sa sprawne słowo dšakowni, pošhnuje, kľabhč, dawa so bēdžazny ducham nomu křóblecź. Rafcha zyršej trjeba tajlich wuśnawarjow w našich dnjach, kiž wustupja sa swoje ewangeliske pschecziwědcenje.

II.

Tak je bjes dwěla słowo Lutherowe frošmiec: „tudy steju“, niž jako słowo tróznoscze ale swóltiwoscze sa ewangelion czerpicź a wscho wostajicź. Sčtož i psalmistom so modli: „Njebieť wschit i mojego rta słowo teje prawdy“, tón dyrbi tež i Lutherom spěwacź: „Hdyž woni wosmu nam wschē czašne kľbta tam, dha i teho nimaju wschit ničo k lěpschemu“. By ty k temu hotowy byť? Raf husto kmy hižom se sahorjenjom tutón křerlusch spěwali, ale hacź bychmy psched nim wostali, hdy by musno byto, swojeje wěry dla czerpienja na so wsacz, kaž něhdy našchi wótzo- jo? Tamny mēšćezanošta mēšta Thorea, kiž Jesuitam na jich namolwjenje, ewangeliku wěru sapřecź wotmolwi: „Spokojeće so i mojej słowu, moju duchu dyrbi Jesuť mēč“, tamni Salz- buržy, kiž lubowanu domowinu wopušćezichu, dokelž swojej wěry njechachu njekwěrmni byč, Waldensojo, kiž psches křehome horn czechnichu — křudži — jenož wěry dla, tamna ewangelika žona, kiž do scženy swojeho jastwa słowo drapasće: „stejeće křucze“, tamny hrabja Šchloč, kotremuž hrožachu, so jeho žonu a dčeczi křozuja, hdyž swoju wěru njemōstali a kiž dčecze: „Křo- torhajcze našće czeła na křuchi, wy ničo druge w našej wutro- bie njebudžecze namakacź, hacź sčtož bu našchi wótzojo wuśna- wali“ — woni wschitzy kwědcenje wotpokoža: „tudy ja steju, hotowy swojeje wěry dla wscho czerpicź“. Mēnicze, so tajše czerpienje wěry dla w našim „rosjašnyemny“ czašu, wjazh mōzne njeisť? Wjele je jich tajšeho mējenja bylo. Ale nje- wuča naš bolschewiske pschecziwědžanja křesćezanow w narašćich kraach Ruskeje, woskbeje ewangeliskich, naš něšćto žyle druge? A i tajšej smužitosczi bu našchi bratřja tam to wschitko psche- czerpili sa swojeho Snjesa a bu i tyhazami kamo swoje żywje- nje wostajili! A hdyž kamo tež czeło a żywjenje njetriebali sa swoju wěru dacz — njeisť druge czerpienja: wumrěchowanie a scžpiwanje a wschelake sčtodowanja? Drje rěka: nabožina je privatna wěž, to rěka, kóždemu samemu pschewostajena, ale někotryžkuliz ma swojeje wěry dla snjesč wumrěščenje njewē- rjacyh towarichow, křurowjenje swojich kľubdžeczerjow, wu- dna swojich snatych, křuano kamo poroiti swojich priđostajenyh. By wschitzy, kiž dyrbičće tajše sřudne shonjenja czińicź, spósnaj- cze tola swoj nadawť a wěrne rěčerstwo w tym: wopokasacź, niž i morkotanjom, ale se scžerpliwym nježenjom wschitkich napšche- cziwonoscžow: „tudy ja steju“ a wuśnacź i psalmistom: „ja chzu twój jasniť sašowacź kóždy czaš — potajim tež w czerpienju — stajnje a wěczi“. Haj, my mōžemy so kamo wješćicź, tež našćeho Snjesa dla něšćto czerpicź kměč. Tak dčesće Luther tehdy tež i wješćeloczu pola njepšcheczelizh smyšleny nim, kiž wolachu: „do wohnja i nim, do wohnja!“ „Hdy bych ja tyhaz słowow mēť, ja chzyl je hebi wschē wotrubacź dacz, dnyli něšćto wróczo wsacz“, tuto słowo je tehdy prajiť. Njerad jenož bē pschesjene i radu swojeho wobhladniveho krajneho Snjesa, kiž jemu na hrodže Wartburg sčhow posćezesće. Bóh chzysće jeho hišće k wulkim wězam trjebacź, tehodla jeho hišće pscheczi- wo wschitkim pschecziwnikam idžerzi a tak tež swotkownje Lu- therowe pošlenje słowo psched k hěžorskim hejmom dopjelni: „Bóh pomhaj mi. Samjeń.“

III.

„Snjeze, njech se mni pschitřadža twoja křmilnosć, twoje jbože po twojim słowie“, po tutych słowach je so Luther stajnje dzeržat. Tu nam sašo sřednocenje křóbleje wěry a dčezazese ponižnosće napšchecziwo stupi. To je drje to najwjetšće, sčtož na tutym wulkim mužu wobdžiwamy. Lědma je swojim mōž- nym pschecziwnikam njemōž jich hroženjom sacžuwacź dať a to sa- cžuczu swojeho dobrego prawa a swojeje swjateje pschicziw- nosće jim pschitřolac: „hinaf ja njemōžu, tudy ja steju“, dha jeho ta myšl sapšchimnje, kotruž je pođži cho w swojim doby- czerškim křerluschu se słowami: „Mōž našcha dobyč njemōže, my kmy i njej jara kľabi“ wuprajil. Sswoju njemōž sacžuwajo njehanbuje so tudy jeje a pošbēhuje swojej woczi k horam, wot kotrychž jeho pomoz pschitřdže, psched Bohom so ponižujo, ale niž so prašćejo, hacź chze pomhacź, ale polny strosčtneho doměrjenja a wuślěščenja wěstj jeho proscho: „Božo pomhaj mi. Samjeń“, to rěka: haj, haj, wono so tak stacz budže; doměrjenja na Boha

Ti wobraś k jubilejej.

Lutherowa macz, Margareta rodžena Zieglerez, kotraž swojemu mužej Hankei Lutherej w Eislebenje 10. nov. 1483 je swojim drugim synkom porodži našeho reformatora Marcžina Luthera. Widžiš na jeje woblicu, so je sa swoje mlode lěta jako bje Lutherez, swójba w khudobie živa, kaž našch reformator draži, drjewo s lěša na khribjecze domoj nohyla.

Tež so dohladaš, so měješe jeje Marcžin prawje, hdyž piše, so je macz — runje kaž nan — jara fruta pschecziwo njemu kaž tym druhim džěčom byla.

S jubilejneho lěta, s lěta 1521, je wobraś, kotryž nam mlodeho, t. r. 37 lětneho Luthera pokazuje, teho potajfim, kotryž 18. haprleje 1521 psched khěžorom a šejmom tak dobre hwědcenje hwědcěše.

S lěta 1546 je tjezi wobraś, kotryž nam pokazuje stareho Luthera, w lěče jeho šmjercze. Wotwola tola Bóh Knjes jeho 18. februara 1546 we Eislebenje, tam hdžež bje staršimaj jeho

dobře 62 lět přjedy wobražik. To ewangelion, tón jakožt jeho wulkeho reformaczišeho skutka kaž tež jeho žiwjenje, to ewangelion, kofremuž so so wón w šmjertnej hodžinje wusna, džerži tu w rukomaj sa šnamjo teho, sčtož ewangeliske je a rěka. Duž- tež my džeržmy ewangelijon wo Ješušu Khrystu w rukomaj kaž we wutrobje! Tak najlěpje šwjeczimy dženi 18. haprleje 1521! Tak tež nam so poradži prajicž a dofonjecž s Lutherom: „Tu steju! Šinaš njemóžu! Bóh pomhaj mi! Šamjen!“

